

באר

ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש

כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

אלימלך בידרמן

שליט"א

כתקנת מורינו הגה"צ רבי

פרשת תולדות

פ"ה

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת תולדת פ"ה

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בודרמן שליט"א

וְיִהְיֶה כִּי יִזְקַן יִצְחָק וְתִכְהִינּוּ עֵינָיו מֵרָאִת וַיִּקְרָא אֶת עֶשָׂו בְּנֹו
הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲנִנִּי: {כ"ז א'}

ויסי כי זקן יצחק. טעם הודעה זו. כי זו סיבה שיטול יעקב את הברכות כשלא יכירהו. ואמר לשון צער, שהוצרך ליטול יעקב הברכות על ידי סיבה זו ולא בידיעת יצחק כי מזה סובבו כמה סיבות לבני עמנו:

אם עשו. ולא אמר אל עשו, כי לא היה רואהו לומר שקראהו אלא קרא את שמו:

כנו הגדול. נתינת טעם למה לא קרא ליעקב, כי זה הבכור, ואולי שלא ידע מהמכר. וטעם יצחק שהיה חפץ לברך עשו הרשע, כי חשב שבאמצעות הברכות יתהפך למדת הטוב ויטיב דרכיו כי הצדיקים יכאבו בעשות בניהם רשע והיה משתדל עמו להטיב, ואפשר שהיה מועיל, ותמצא שאמרו ז"ל (כ"י פ"ט) כי נענש יעקב שמנע דינה מעשו שאפשר שהיתה מחזירתו למוטב, הרי שאפשר לו לחזור למוטב:

וְרִבְקָה שִׁמְעַת בְּדָבָר יִצְחָק אֶל עֶשָׂו בְּנֹו וַיִּלֶּךְ עֶשָׂו הַשְּׂדֵה לְצֹד צִיד לְהִבְיֵא: {כ"ז ה'}

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא: פי' מודיע הכתוב כי רבקה נביאה היתה ושומעת תמיד בדברי יצחק וגו' הגם שלא ידבר בפניה והבן. ולזה אמר ורבקה שומעת בדבר וגו' ולא אמר ותשמע רבקה וגו' ולא אמר היתה שומעת וגו'. ואולי כי דבר אליו יצחק בלט ולזה האמין בבוא יעקב כי הוא עשו כי באזון עשו דבר, והגם כי עיני יצחק כבדו, עם כל זה הודיעו כי דברי סתר אליו. ואולי כי לזה רמז הכתוב באומרו ויקרא את עשו וגו' ויאמר אליו בני ויאמר הנני פי' נתיחדו לדברים נכמסים:

וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל יַעֲקֹב בְּנֵה לְאִמְרֵה הִנֵּה שִׁמְעֵתִי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֶשָׂו אַחִיךָ לְאִמְרֵה: {כ"ז ו'}

ורבקה אמרה. אמר תוספת וא"ו כי הסכימה היא לרוח הקודש השרויה עליה:

לאמר הנה וגו'. פי' שלא יחשוב כי כבר עבר זמן ארוך מעת דבר יצחק לעשו ויאמר כי לא יספיק הוא לעשות מצותה של רבקה עד שכבר עשו עשה מעשהו, לזה אמרה לאמר הנה פי' אמרה לו כי באותה שעה שמעה ויש זמן:

לחייך לאמך. פי' לא אחיך בדומה לך אלא באמירה יאמר

אליו שם אחיך אבל לא ידמה חושך לאור עולם:

עוד נתכוונה באומרה לאמר שלא להוציא דבר שקר מפיה כי לא אמרה הדברים בדקדוק כיציאתם מפה יצחק, לזה אמרה לאמר הביאה וגו' פי' מה שנתכוין באמירתו הוא זה, וזולת לאמר יהיה נשמע כי אומרת דבריו בדקדוק:

וְעָתָה בְּנִי שִׁמְעֵ בְקֹלִי לְאֶשֶׁר אָנִי מְצַוֶּה אֹתְךָ: {כ"ז ח'}

ועתה וגו'. פי' באותה שעה ימהר להביא מן המוכן גדיי עזים:

שמע בקולי. פי' הגם שיש בדברים אלו כגניבת הדעת, עם כל זה יש לך לשמוע בקולי פי' מלבד חיוב מצות כיבוד אב ואם שהיא מצות עשה גם היא נביאה וכתוב בדברי נביא אמת (סופטים יט) אליו תשמעו לזה אמרה שמע בקולי, וכבר כתבנו (לפיל טז ס) שיצטדק נביא באומרו לעבור על מצוה ממצות התורה לפי שעה:

וְתִקַּח רִבְקָה אֶת בְּגָדֵי עֶשָׂו בְּנֵה הַגָּדֹל הַחֲמֹדֶת אֲשֶׁר אֹתָהּ בְּבֵית וְתַלְבֵּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן: {כ"ז ט"ו'}

ותלכץ וגו'. פי' הלמתם עליו בתיקון הלבישה הגם שהיו גדולים תקנתם לקטן:

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל אָבִיו אֲנֹכִי עֹשֶׂו בְּכִרְךָ עֲשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי קֹוֶם נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מִצִּידֵי בְּעֹבוֹר תִּבְרַכְנִי נִפְשָׁךְ: {כ"ז י"ט'}

אנכי עשו בכורך. פי' להיות שקנה הבכורה מעשו הנה הוא נעשה עשו לצד בחינת הבכורה כי (לא) [לה] יקרא עשו בכורו. ואומרו עשיתי כאשר דברת אלי פירוש כי טעם שצוה לעשו הוא כי הוא בנו הבכור וכיון שנטל הבכורה כאילו הדבר בא אליו:

וְלֹא הִפְּיֵרוּ כִּי הָיוּ יָדָיו פִּידֵי עֶשָׂו אַחִיו שְׁעָרַת וַיִּבְרַכְהוּ: {כ"ז כ"ג'}

ולא הכירו כי היו וגו'. ואף על פי כן דחה שמיעת קול מלפני חוש ההרגש כי הקול יכול להשתנות, או לצד משמיע, או לצד שומע, מה שאין כן הרגשת שערות הידים הוא סימן מובהק:

ויברכסו. פי' לצד כי מקודם שמששו וידע כי עשו הוא

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת תולדות פ"ה

בתוספת וא"ו לומר מלבד עולם העליון אשר בחר אברהם לבניו שהוא עיקר תכלית זרע ישראל עוד יתן לו בעולם הזה וכו':

עוד ירצה על זה הדרך לא מלבד מדת הרחמים אלא גם מדת הדין תסכים על נתינה זו והוא אומרו ויתן לך האלהים פירוש גם מדת אלהים:

יעבדוך עמים (וישתחו) וישתחו לך לאמים הוה גביר
לאחיה וישתחו לך בני אמה ארריה ארור ומברכיך ברוך:
{כ"ז כ"ט}

יעבדוך וגו'. אולי כי המלך לא יעלה מס הנוגע לו בין העם, וכדומה לזה ימצא בזמן שישראל משועבדים לאומות העולם המלכים שבהם שהם בעלי תורה פטורים מהמס (פולא ז), ומה שאמר אחר כך (ט) ואת אחיך תעבוד והוא היה מלך חוזר אל בני עשו:

הוס גביר לאחיה. פי' אחיו ממש לא יהיה לו לעבד אלא שיהיה הוא גביר לו, אבל הבאים אחריו ישתחו לו והוא אומרו וישתחו לך בני אמה:

עוד ירצה שיהיה הוא מתגבר עליו באמצעות עבודת הקודש אז ישתחו לו בני וגו', כי זולת זה לא ישתעבד אח לאחיו, ולזה תמצא כי במעט התרשלות שהיו מתרשלים ישראל בעבודת ה' תכף ומיד (מ"ב) ויפשע אדם:

אורכיך וגו' **ומברכיך** וגו'. פי' אורריך לעתיד ארור הוא מעכשיו ולא יקום לארר, ומברכיך ברוך הוא מקודם כדי שתחול ברכתו עליך:

וטעם אומרו מברכיך לשון רבים ולא ברוך אלא לאחד, גם הזכיר מאררים רבים וארור לאחד, נתכוון לשלול חלק מהמאררים שאינו ארור והוא אחיה השילוני וכיוצא בו, לזה אמר ארור ולא ארורים כולם, ובמברכים ג"כ יש מהמברכים שאינו בכלל ברוך והוא בלעם הרשע שהגם שברך לא יבורך, ולזה אמר מברכיך יש בהם חלק אחד שהוא ברוך ולא כולם לשלול הנזכר, ואמר ומברכיך בתוספת וא"ו לרמוז על מין מקלל שישנו בכלל ברכה והוא המכוון לברך, על דרך אומרים רבנן לר' אלעזר בן רשב"י (מוע"ק ט:) תזרע ולא תחצד וכו', וזה הוא שיעור הכתוב אורריך ארור ומברכיך פי' ואותם אורריך אם הם מכוונים למברכיך ברוך:

לא היה לו דבר מכחיש לקול הבא לאזניו שאינו עשו והרי זה מתעתע ונכנס בחששת יעקב שאמר והבאתי עלי וגו', והגם שלא מצינו לו שקללו אף על פי כן הכין לבו לשנאתו, ודבר זה בצדיקים יפעיל, וצא ולמד מרו"ל (נ"מ פד) אם היו מקפידים בלבם על הזולת היו מביאים עליו קללה, לזה כשראה ידיו שעירות ויברכהו להסיר ההפך שהומשך מקודם:

ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני: {כ"ז כ"ד}

ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני. פי' מצדיק דבריו כי הוא עשו לא שואל. ותשובת יעקב היא בלשון פשיטות אני:

עוד ירצה באומרו אתה זה להיות שהיה קולו מגיד כי יעקב הוא לזה נתכוון לברך לגוף המחליט כי הוא עשו, ולזה אמר אתה זה מורה באצבע לאשר יגיד חוש המישוש והיה מלביש הברכות בדעתו במה שלפניו בלא שום מחשבה מי הוא, וזה הוא לטובה אות שקבל הברכות יעקב בכוונה אליו, והגם שגמר אומר יצחק והזכיר עשו, עם כל זה בשעת הברכה לא היה מברך אלא זה שלפניו:

ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח
בני כריח שדה אשר ברכו ה': {כ"ז כ"ז}

ויזכרם ויאמר ראה וגו'. אומרו ראה לא לשון ראייה אלא חשיבות והכוונה ראוי הוא ריח בני וחשוב לדמותו כריח שדה אשר וגו':

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן
ותירש: {כ"ז כ"ח}

ויתן לך האלהים. טעם אומרו וא"ו בתחילת ענין, להיות שקדם ואמר ויברכהו הוסיף עוד לומר ויתן לך וגו', ומה שלא פי' הברכות הרמוזות בויברכהו, אולי שיכוין על דרך אומרים ז"ל (נ"י פ"ט) שמפתח הברכות נתנו ה' לאברהם ואברהם ליצחק (ט"א פ"א) ועתה מסרם יצחק ליעקב, והוא אומרו ויברכהו פי' מסר לו הברכות שיהיו ברשותו:

עוד ירצה שברכו ברכות רוחניות וגשמיות כנגד הרוחניות אמר בהעלם ויברכהו, וכנגד הגשמיות אמר ויתן לך וגו'

לעילוי נשמת
הרה"ח ראו"ב בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א